

GÈNERE I POLÍTIQUES DE LA INSEGURETAT

Una mirada feminista als impactes
de la militarització d'Occident

RESUM EXECUTIU

Autoria: Nora Miralles

RESUM EXECUTIU

Els drets de les dones i de les identitats sexuals i de gènere no normatives es troben, arreu però també a Occident, sota una amenaça que ja ha començat a erosionar avenços que creïem sòlids, i que poden dur a curt termini a un augment de les desigualtats de gènere, fins i tot de les formals, així com de les violències directes i estructurals i, en especial, de la impunitat que les ha sostingut fins ara. L'auge de l'extrema dreta populista, dreta radical ultraconservadora i moviments antiavortistes i contraris a la "ideologia de gènere", un eufemisme que engloba tant el dret al propi cos i la denúncia de la violència, com l'educació sexual i la normalització de la diversitat sexual, augura un període fosc per a les llibertats, que se ceba especialment en les persones migrades i racialitzades, pel caràcter profundament xenòfob que caracteritza i unifica aquesta extrema dreta, que ja governa –sola o en coalició– als Estats Units i a 10 països europeus, encapçalats per Itàlia, Hongria i Polònia.

El creixement d'opcions polítiques antidrets s'entronca amb un retorn a la idea de seguretat nacional com a prioritat màxima, centrada en la protecció de l'Estat per mitjans militars. El militarisme creixent, que es concreta en un discurs marcadament bèl·lic, l'augment generalitzat de la despesa militar i el desplegament de tècniques de control i de vigilància massiva en el marc de la Guerra Global contra el Terrorisme, penetra en els cossos i les vides quotidianes de les persones, condicionant profundament les relacions entre aquestes, fent-les més violentes, deshumanitzant les considerades "altres" i desviant recursos econòmics de partides socials, en un moment en què la desregulació estatal i l'acumulació de capital han extremat la bretxa entre rics i pobres.

Aquest empobriment, que afecta amb especial duresa les dones i les persones LGBTI, ha dut al seu torn a aquestes opcions obertament racistes i misògines a guanyar terreny i poder, aprofitant el descontentament social, la ruptura de vincles i de la por, amb la promesa del retorn a un passat d'ordre i "seguretat", que inevitablement passa pel retorn a la família patriarcal, per un enclaustrament de les dones a l'espai privat i de les sexualitats dissidents a l'armari de la invisibilització i l'oblit.

Partint de la premissa que només una seguretat que posi el focus en les experiències quotidianes de discriminació i violència estructural que pateixen les persones permetrà reteixir vincles i viure lliures de necessitat i de por, aquest informe recull les aportacions dels Estudis Feministes al camp de la seguretat per determinar els impactes materials de la securització d'Occident. Impactes que ja es deixen veure en forma d'inseguretat econòmica i trasbals per a la sostenibilitat de la vida; d'inseguretat comunitària, persecució de la migració i discriminació de minories ètniques i racials; d'inseguretat personal i física agreujada pel reforç d'estereotips que alimenten les violències de gènere i la impunitat, i de més inseguretat en l'accés a la salut, especialment de la salut sexual i reproductiva, essent el dret a l'avortament un dels principals enemics a abatre per part d'aquests grups.

CONCLUSIONS

Els drets de les dones i de les persones LGBTI estan sota atac. Una anàlisi simple de les polítiques que estan implementant els governs de la dreta i l'extrema dreta populista a Occident, començant per la croada contra el gènere, aporta una idea definida dels impactes materials que, efectivament, aquests generen i generaran en les vides de les dones i les persones LGBTI. I, per tant, en la seva seguretat econòmica, social, sanitària, personal i comunitària, que es veu travessada per aquesta ofensiva patriarcal militant –parafraçant Rita Laura Segato– a escala global, en la qual la securització i el control sexual i reproductiu esdevenen un cavall de batalla en nom de la recuperació de la identitat nacional i el retorn a un Estat fort. El cos és un dels escassos espais on l'Estat pot demostrar, encara, capacitat de govern, exercici de poder i sobirania. Les fronteres que aquests "patriotes" protegeixen no són, doncs, únicament geogràfiques, sinó que el tancament –que genera conseqüències brutals per a milers d'éssers humans– és simbòlicament i material en la puresa identitària i la continuïtat de l'hegemonia d'un Nord on les elits blanques i adinerades conserven el poder.

No és casualitat, doncs, que els governs dels països analitzats manifestin la voluntat d'erigir encara més barreres d'entrada als seus territoris, per una banda, i per altra més barreres en l'accés a una interrupció voluntària de l'embaràs, sota una justificació moral, alhora que aproven legislacions que vulneren el dret a la salut –en general i també a la salut materna infantil-, de les dones migrades. El control de la natalitat, de l'avortament i de la sexualitat són en aquest cas un indicador de securització de gènere. Però l'ofensiva securitària patriarcal a Occident està generant molts més impactes:

- Impactes derivats de l'augment de la despesa militar i de la inversió en armament i en economia de guerra: proliferació d'armes petites i flexibilització de la possessió d'armes, que tenen una incidència directa en el risc de femicidi i augment de la inseguretat personal. Augment de la producció i exportació d'armament militar i nuclear, amb impacte en la seguretat personal i comunitària dels països en què són utilitzades i que generen danys específics de gènere en contextos de conflicte, com ara la sistematització i generalització de la violència sexual, desplaçament forçat i desposseïció, matrimoni i embarassos forçats, explotació sexual i trencament de vincles comunitaris.
- Augment de l'esclletxa entre rics i pobres, amb impacte global i feminització de la pobresa i de la pobresa extrema, major exposició a inseguretat econòmica, sensellarisme, empresonament i violències agreujades per l'exclusió social.
- La croada contra el gènere i la deshumanització pròpia de la cultura militar, suposaran un reforç de l'estructura social jeràrquica i la prevalença d'estereotips racials i sexistes que alimenten la discriminació, així com un augment generalitzat de les violències als espais públic i privat contra dones i persones LGBTI.

- Militarització de les fronteres, amb impactes sobre el dret a la vida i sobre totes les dimensions de la seguretat de milers d'éssers humans i danys específics de gènere (tràfic de persones, desprotecció, exposició extrema a agressions i abusos sexuals, impunitat); augment de les deportacions, separació de famílies. Vulneració del dret a asil i restriccions d'aquest dret per motius de gènere o estereotips sexuals.
- Securització i augment de les tècniques de vigilància massiva, especialment en determinades comunitats ètniques i racials. Terreny per a discriminacions i vexacions, per ex. de persones transsexuals i transgènere als controls de seguretat dels aeroports.
- Retallades i manca de prioritats als pressupostos de les partides socials (educació, salut, dependència, alimentació), que a la pràctica agreugen la càrrega de treball afectiu, reproductiu i de cures no remunerat que realitzen les dones. Impactes de les retallades o manca de finançament dels serveis de prevenció, assessorament, protecció i acompanyament a víctimes i supervivents de violència de gènere o de violència homòfoba, lesbòfoba i trànsfoba.
- L'obstaculització i demonització de normatives internacionals i regionals referents als drets de les dones, com és el cas de la Convenció d'Istanbul, i l'associació interessada d'aquestes amb un mal extern, pot suposar un enorme retrocés en matèria de protecció envers les violències, amb conseqüències nefastes per a la seguretat i el dret a la vida de les dones.
- Greuge en la situació de desavantatge en l'accés a la salut de les dones, lesbianes, gais, transsexuals i intersexuals, especialment en persones migrades i racialitzades, que no poden permetre's pagar el cost de la sanitat en països sense un bon sistema públic de salut. Major vulnerabilització enfront de les conseqüències físiques i mèdiques de la violència i l'abús: ferides, trauma, afectacions a la salut mental, ràtio major de consum d'alcohol i estupefaents, malalties cròniques digestives i cardiovasculars, exposició a malalties de transmissió sexual com el VIH, problemes perinatals i suïcidi.¹ El 16% més probabilitats de parir una criatura prematura o de baix pes, dues vegades més probabilitats de patir un avortament o de caure en una depressió.
- Criminalització de la sexualitat en general i de l'avortament, que genera riscos per a la seguretat, per una banda per la persecució de pràctiques homosexuals, per l'altra, abocant les dones que volen interrompre l'embaràs a pràctiques perilloses, que no només no eviten que els avortaments es produeixin, sinó que exposa les dones a avortaments clandestins i practicats en condicions d'altíssim risc per a la vida.

1. Font: Informe "Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and nonpartner sexual violence." de l'Organització Mundial de la Salut (WHO, 2013). Darreres xifres actualitzades amb caràcter global, que mostren la incidència mundial del fenomen de la violència masclista.

A l'hora de fer les demandes de més seguretat, per tant, és necessari considerar que l'actor securititzador, l'Estat, és, en aquest cas, perpetrador de violència de gènere i racial institucional, per acció o per omissió, amb la intenció de mantenir la jerarquia i l'ordre social, pel que difícilment serà un aliat. Tanmateix, el context és, alhora, encoratjador. Aquest ha estat l'any, també, de la vaga feminista global contra les violències de gènere, de les marxades massives de dones al carrer, de les campanyes per l'avortament a Argentina i a Irlanda, de la presa de consciència massiva de les desigualtats que les dones pateixen arreu. Noves generacions creixen amb una visió de la diversitat sexual i afectiva que difícilment permetrà fer passos enrere en el reconeixement, respecte i assumpció de la seva existència.

En un context social d'atomització, només un projecte que pretengui restablir tots els vincles comunitaris, de confiança, de cura i afectes entre les persones podrà revertir els impactes del discurs de la por en l'aïllament identitari i literal que aquesta genera i contrarestar l'ofensiva reaccionària. I només un canvi de perspectiva integral sobre les Relacions Internacionals i la seguretat permetrà abordar les violències que generen les estructures socials i econòmiques globals i locals. Aquest projecte, aquest canvi, es diu feminisme. A través del gènere, la classe i la raça es despleguen els dispositius que securitzen les nostres vides, i des del gènere, la classe i la raça es construiran la barrera i les resistències per enfrontar-los.

Llegir l'informe complet a:
www.centredelas.org/ca/inseguretatdegenereaoccident

Amb el suport de:

**Generalitat
de Catalunya**

**Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament**